



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LXXXVI. De effectu peccati quantum ad maculam animæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

¶ 3 Præ. Calidum naturaliter consumit humidū: uita autem hominis conseruatur per calidum & humidum. cum igitur operationes uitæ expleantur p actū caloris naturalis, ut dī in 2. de Anima, * vī q mors, & hmōi defectus sint homini naturales.

Tex. 5. 0. 3.

SED CONTRA. Quicquid est homini naturale, Deus in hoīe fecit: sed Deus mortem non fecit, ut dī Sap. 1. ergo mors non est homini naturalis.

¶ 4 Præ. Id quod est s̄m naturam, non potest dici pena, nec malum: quia unicuique rei est conueniens id quod est ei naturale: sed mors, & huiusmodi defectus sunt pœna peccati originalis, ut supra dictum est. * ergo nō sunt homini naturales.

Ar. præced.

¶ 5 Præ. Materia proportionatur formæ, & quælibet res suo fini: finis autem hominis est beatitudo perpetua, ut supra dictum. * Formæ etiam humani corporis est anima rationalis, quæ est incorruptibilis, ut in 1. habitum est. ergo corpus humanum est naturaliter incorruptibile.

In proem. li. & q. ar. 5. p. p. q. 75. ar. vic. 6.

RESPON. Dicendum, q̄ de unaquaque re corruptibili dupliciter loqui possumus, uno modo s̄m naturam uniuersalem: alio modo s̄m naturam particularem. Natura quidem particularis est propria uirtus actiua & conseruatiua uniuscuiusque rei, & s̄m hanc omnis corruptio & defectus est contra naturam, ut dī in 2. de cœl. quia huiusmodi uirtus intendit esse, & conseruationem eius cuius est. Natura uero uniuersalis, est uirtus actiua in aliquo uniuersali principio naturæ, puta, in aliquo cœlestium corporum, uel alicuius superioris substantiæ, secundum quod etiam Deus à quibusdam dī natura naturans, quæ quidem uirtus intendit bonum & conseruationem uniuersis, ad quod exigūt alternatio generationis & corruptionis in reb. & secundū hoc corruptiones & defectus rerū sunt naturales, non quidem secundū inclinationē formæ, quæ est principium essendi & perfectionis, sed secundū inclinationē materiæ, quæ proportionaliter attribuitur tali formæ sc̄dm distributionē uniuersalis agentis. Et quamuis oīs forma intendat perpetuum esse quantum potest: nulla tamen forma rei corruptibilis potest assequi perpetuitatem sui præter animam rationalem, eo q̄ ipsa non est subiecta omnino materiæ corporali, sicut aliæ formæ: quinimmo habet propriam operationē immaterialem, ut in primo habitum est. * vñ ex parte suæ formæ naturalior est homini incorruptio, q̄ alijs reb. corruptibilibus. Sed quia & ipsa habet materiā ex cōtrarijs compositam, ex inclinatione materiæ sequitur corruptibilitas in toto: & sc̄dm hoc homo est natura r̄ corruptibilis secundū naturā materiæ sibi relicta, sed non sc̄dm naturam formæ.

q. 76. arti. 1. ad 4.

¶ Tres autem primæ rationes procedunt ex parte materiæ: aliæ uero tres ex parte formæ. vnde ad earū solutionem considerandū est, q̄ forma hoīs, quæ est anima rationalis, secundum suam incorruptibilitatem proportionata est suo fini, qui est beatitudo perpetua: sed corpus humanū, quod est incorruptibile, sc̄dm suam naturam consideratum, quodammodo proportionatum est suæ formæ, & quodammodo non. Duplex enim cōditio potest attendi in aliqua materia. una s̄. quam agens eligit, alia quæ non est ab agente electa, sed est sc̄dm cōditionem naturalem materiæ, sicut faber ad faciendū cultellum eligit materiā duram & ductilem, q̄ subtiliari possit, ut sit apta incisioni, & sc̄dm hanc cōditionē ferrum est materia proportionata cultello: sed hoc q̄ ferrum sit frangibile, & rubiginē cōtrahens, consequitur ex naturali dispositione fer-

ri, nec hoc elegit artifex in ferro, sed magis repperit si posset. vnde hæc dispositio materiæ non est proportionata intentioni artificis, nec intentioni artis. Similiter corpus humanū est materia cōdita à natura quantum ad hoc, quod est temperata & flexionis, ut possit esse conuenientissimum corpori tactus, & aliarum uirtutum sensitiuarum motuarum, sed quod sit corruptibile, hoc est cōditio materiæ, nec est electum à natura: potius natura eligeret materiam incorruptibilem, si posset. Sed Deus, cui subiacet omnis natura, in institutione hominis suppleuit defectum naturæ, & dono iustitiæ originalis dedit corpori incorruptibilitatem quandam, ut in primo dictum est, & secundum hoc dicitur, quod Deus mortē non fecit, & quod mors est pœna peccati. ¶ Vnde patet responsio ad obiecta.

QVAESTIO LXXXVI.

De macula peccati, in duos articulos diuisa.

DEINDE considerandū est de macula peccati. Et circa hoc queruntur duo.

¶ Primò, Vtrum macula animæ sit effectus peccati.

¶ Secundò, Vtrum remaneat in anima post actum peccati.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum peccatum causet aliquam maculam in anima.

IAD PRIMUM sic proceditur. Videtur quod peccati nō causet aliquam maculam in anima. Natura enim superior non potest inquinari ex cōtactu naturæ inferioris. vnde radius solaris non inquinatur per tactū corporum foetidorum, ut Augustinus dicit in lib. * contra quinque hereses: sed anima humana est multo superioris naturæ, quàm res cōmutabiles ad quas peccando conuertitur. ergo ex eis maculam nō contrahit peccando.

¶ 2 Præ. Peccatum est principaliter in uolūtate, ut supra dictū est, & uoluntas autem est in ratione, ut dicitur in 3. de Anima: * sed ratio siue intellectus non maculatur ex consideratione quarumcunque rerum, sed magis perficitur. ergo nec uoluntas ex peccato maculatur.

¶ 3 Præ. Si peccatum maculā causat, aut macula illa est aliqd positium, aut est priuatio pura. si sit aliquid positium, nō pōt esse nisi dispositio uel habitus. nihil enim aliud uī ex actu causari: dispositio autē & habitus nō est. Cōtingit em̄ remota dispositio-

Super dicitur... N articulo... quæst. octuagesima... m̄ lex dubitatur... currit ex Scoti... dist. quarta... nolente, q̄ materia non sit priuatio... relatio rationis... ma obiecta... intellectui & motu... tari, ut ordinat... penam correptionem peccato. nō non sit priuatio... batur dupliciter... mō, quia p̄... cōditionis... per gratiā... tatem non... magis & minus... eula autem... caior post peccatū... dicitur peccatū... sc̄dm magis & minus. Est uero... magis peccatū... ro, & sc̄dm... quam prius. 2. Secundū, quia... la summi oīa... summus inordinat... amor A, respicit... ergo macula... peccati expellens... per aliud: quod... falsum. Quod... tem macula... tio rationis... tur auhoritate... super illud... ti quorum... sunt iniquitates... vult quod peccatū... ad penam... Regi autem... penam non... re, seu nolle... Ex quo patet, q̄... hil aliud est... manere peccatū... referunt, sicut... nari ad penā... diuina uoluntate... confirmatus, ut... ex eo, quia... dentem principem... post nō remaneat...

quid in eo quod dicitur inimicus, sed ratio rationis in ipso obiecto voluntatis domini ordinantis ipsum ad penam.

tione uel habitu, adhuc remanere maculā, ut patet in eo quod peccauit mortaliter prodigalitate, & postea transmutatur mortaliter peccando in habitum uitij oppositi. non ergo macula ponit aliquid positium in anima.

A sunt abominabiles, sicut ea que dilexerunt. **AD TERTIUM** dicendum, quod macula non est aliquid positium in anima, nec significat priuationem solam: sed significat priuationem quandam nitore alicui in ordine ad suam causam, quæ est peccatū. & ideo diuersa peccata diuersas maculas inducunt: & est simile de umbra, quæ est priuatio luminis ex obiecto alicuius corporis, & secundum diuersitatem corporum obiectorum diuersificantur umbra.

cula, reatus, & ordinari ad penā a Deo. Peccati enim prius facit & relinquit hominem dignum penā, quod est reatus, quod est malū apud Dion. 4. c. de diuinis nominibus, dicentē, quod puniri non est malum, sed fieri penā dignum: & deinde a diuina iustitia ordinari ad penam. Ideo enim ordinatur ad penā, quia penā dignus, & non e converso. Vnde ut patet, peccatum ex parte auctoris relinquit maculā & reatum, quorum primū est priuatio, ut ex peccato: secundum est relatio rationis: & tertio aduenit quod

SED CONTRA est, quod dicitur Eccl. 47. Salomon i. Dediti maculam in gloria tua. & Ephes. 5. Ut exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculam, aut rugam: & utrobique loquitur de macula peccati. ergo macula est effectus peccati.

B **ARTICVLVS II.**
Vtrum macula maneat in anima post actum peccati.

Scotus dicit. Vnde concessio quod ex parte Dei, ut August. dicit, tegere se non imputare, sophisma manifeste est consequentis: immo impertinentis inferre, ergo iste est peccator ex imputatione. Iste nanque est peccator non ex eo quod tenet ex parte Dei, sed ex eo quod tenet ex parte sui, iuxta illud Osee.

RESPON. Dicendum, quod macula proprie dicitur in corporalibus, quoniam aliquid corpus nitidum dicitur suum nitorem ex contactu alterius corporis, sicut uestis, et aurum, & argentum, aut aliud huiusmodi. In rebus autem spiritualibus ad similitudinem huiusmodi oportet maculam dici. Habet autem anima hominis duplicem nitorem, unum quidem ex refulgentia luminis naturalis rationis, per quam dirigitur in suis actibus. alium uero ex refulgentia diuini luminis, scilicet sapientie & gratie, per quam etiam homo perficitur ad bene & decenter agendum. Est autem quasi quidam anima tactus, quoniam inhaeret aliquibus rebus per amorem: cum autem peccat, adherentibus aliquibus contra lumen rationis, & diuina legis, ut ex supra dictis patet. * Vnde ipsum de trinitate nitore ex tali contactu proueniens, macula animæ metaphoricè uocatur.

AD SECUNDUM sic procedit. **V**trum macula non maneat in anima post actum peccati. Nihil enim manet in anima post actum, nisi habitus uel dispositio: sed macula non est habitus uel dispositio, ut supra habitū est. * ergo macula non manet in anima post actum peccati. **¶ 2** Præter. Hoc modo se habet macula ad peccatum, sicut umbra ad corpus, ut supra dictum est: * sed transiente corpore non manet umbra, ergo & transiente actu peccati non manet macula. **¶ 3** Præter. Omnis effectus dependet ex sua causa: causa autem macule est actus peccati. ergo remoto actu peccati, non remanet macula in anima.

Perditio tua Israel ex te, salus autem ex me. Cōfirmatio quoque exempli non ualeat, quia in hoc offendente remanet relatio inimicitie, & dignitatis penæ abique omni actu offensi. Et hæc dicta sint de macula, quam formaliter Sortes postquam peccauit, ante penitentiam dicitur, & est peccator, seu malus malo culpe. Oportet enim priuatiuum esse quo aliquis est malus & peccator: quia malum priuatiuum est, & peccatum priuatiuum, aut priuatio est. Et hæc est ratio fundamentalis huius. Et scito, quod macula sumitur dupliciter. Primò pro priuatione coniunctionis ad Deum ex peccato. Secundò pro priuatione nitore. Et si hoc secundo modo sumitur, non est id quo formaliter post actum dicitur quis peccator, sed effectus eius. Est nanque peccator priuatione conuersionis ad Deum, quam sequi-

AD PRIMVM ergo dicendum, quod anima non inquinatur ex rebus inferioribus uirtute carū, quasi agētibus eis in animam: sed magis e converso, anima sua actione se inquinat inordinate eis inhaerendo contra lumen rationis, & diuina legis.

AD SECUNDVM dicendum, quod actio intellectus perficitur secundum quod res intelligibiles sunt in intellectu: & ideo intellectus ex eis non inficitur, sed magis perficitur. Sed actus uoluntatis consistit in motu ad ipsas res, ita quod amor rei amatæ animam conglutinat, & ex hoc anima maculatur quando inordinate inhaeret, secundum illud Osee 9. Faci-

Inf. q. 87. ar. 6. cor. & ad 1. Ar. grad. Ar. r. ad 3. Ar. p. ced. Ar. p. ced.

PRÆTER. Peccator ut sic, est peccator, malo ex peccato relicto, quia esse peccatoris est esse malum. sed ordinari ad penam est bonū, cum sit a Deo. ergo. Patet præterea, quod inerudite hæc omnia confunduntur a Scoto. l. ma-

quod res intelligibiles sunt in intellectu: & ideo intellectus ex eis non inficitur, sed magis perficitur. Sed actus uoluntatis consistit in motu ad ipsas res, ita quod amor rei amatæ animam conglutinat, & ex hoc anima maculatur quando inordinate inhaeret, secundum illud Osee 9. Faci-

quo formaliter post actum dicitur quis peccator, sed effectus eius. Est nanque peccator priuatione conuersionis ad Deum, quam sequi-

Prima Secundæ S. Tho. AA 3

sequitur detrimentū
nitoris, vt in litera
dicitur. Sed primo
modo est, qua forma
liter dicit peccator,
& sic eā suscipit Ma
gister sēn. 10. distin.
4. contra quem etiā
arguit Scot. Verum
tamen si quis diligen
ter attendit, vide
bit utrobique vnam
solam priuationem
diuersis rationibus
diuersimode signifi
catam. Anima nan
que Deo iuncta per
charitatem, conform
atur Deo, conuer
titur ad illum, con
iungitur illi, illumi
natur ab illo, fulget
ex illo. Et per oppo
situm, priuatio con
iunctionis ex pecca
to, opposita facit, &
elongatio, dissimili
tudo, auersio, macu
laque dicitur. Pro
pter quod dicendū
est, qd licet auctor
maculam à propria
nominis significa
tione declarat: in
tendit tamen macu
læ nomine, illā pri
uationē vt ex actu,
qua formaliter pec
cator dicitur post a
ctum peccator. Cuius
signum est, quod de
effectibus peccati
tractans, tres im
numerat, corruptio
nem boni, maculā,
& reatum. Et con
stat, quod a peccati
effectū, peccator
post actum dicitur,
& non à primo de
clarato, nec tercio,
igitur a secundo. Et
hæc dixerim, ne vi
deamur digressi.
Quia ergo formale
signum maculæ est,
quo formaliter pec
cator post actum dī
peccator: quia pri
uatione coniunctio
nis ad Deum, vt ex
peccato est, & dicit
tur peccator. Quā
uis maculæ nomen
exprimat hoc secun
dum quendam spec
ialem effectum, scil
licet remotionē ni
toris: ideo non est
alius effectus pecca
ti querendus, quo
quis sit peccator post
actum. Et confirma
tur, quia sicut dum
actu peccat, dicitur
malus & peccator a
uersione actuali: ita
post auersionem rema
nente, quæ nil aliud
est quam priuatio
conuersionis ad Deū
ex peccato.

rediens per motū contrarium. F
AD PRIMVM ergo dicendū,
q post actum peccati nihil posi
tū remanet in anima nisi dis
positio, uel habitus: remanet
tñ aliquid priuatiue, s. priuatio
coniunctionis ad diuinū lumē.
AD SECYNDVM dicendū, q
transcunte obstaculo corporis,
remanet corpus diaphanum in
æquali propinquitate & habitu
dine ad corpus illuminans, &
ideo statim umbra transit: sed
remoto actu peccati, nō rema
net aīain eadē habitudine ad
Deū. vnde nō est similis ratio.

AD TERTIVM dicendū, q
actus peccati facit distantiam à
Deo, quam quidem distantia
sequitur defectus nitoris hoc
modo, sicut motus localis facit
localē distantiam. Vnde sicut
cessante motu locali, non tollit
distantia localis: ita nec cessante
actu peccati, tollitur macula.

QVÆSTIO LXXXVII.

De reatu pene, in octo articu
los diuisa.

DEINDE considerandū
est de reatu pene. Et
primò, de ipso reatu.
Secundò, de mortali & veniali
peccato, quæ distinguuntur se
cundum reatum.

Et circa primum quærentur
octo,

¶ Primò, Vtrum reatus pene
sit effectus peccati.

¶ Secundò, Vtrum peccatum
possit esse pena alterius peccati.

¶ Tertio, Vtrum aliquod pec
catū faciat reum aterna pœna.

¶ Quarto, Vtrum faciat reum
pena infinita s. m. quantitatem.

¶ Quinto, Vtrum omne pecca
tum faciat reum aterna & infi
nita pœna.

¶ Sexto, Vtrum reatus pene pos
sit remanere post peccatum.

¶ Septimò, Vtrum omnis pœna
inferatur pro aliquo peccato.

¶ Octauo, Vtrum vnus sit reus
pene pro peccato alterius.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum reatus pene sit effectus
peccati.

AD PRIMVM sic proceditur,
Vt q reatus pene non sit
effectus peccati. Quod enim p
accidens se habet ad aliquid, nō
vī esse proprius effectus eius:
sed reatus pene per accidens se

habet ad peccatum, cū sit præ
ter intentionem peccantis. ergo
reatus pene non est effe
ctus peccati.

¶ 2. Præter. Malum non est causa
boni: sed pena bona est, cum sit
iusta & à Deo. ergo nō est effe
ctus peccati, quod est malum.

¶ 3. Præter. Aug. dicit in 1. Con
fess. * q oīs inordinatus animus
sibi ipsi est pena: sed pœna non
causat reatū alterius pene, quia
sic iretur in infinitū. ergo pec
catum non causat reatū pene.

SED CONTRA est, quod dicit
Rom. 2. Tribulatio & angustia
in animam omnem operantis
malum: sed operari malum est
peccare. ergo peccatum indu
cit penam, quæ nomine tribu
lationis & angustia designatur.

RESPOND. Dicendum, quod ex rebus natura
bus ad res humanas deriuatur, vt id quod con
aliquid insurgit, ab eo detrimentum patitur.
demus enim in reb. naturalib. quod vnum ex
rium uehementius agit, altero contrario super
niente: propter quod aquæ calefactæ magis co
gelantur, vt dicitur in 2. Meteororum. vnde in
minibus hoc ex naturali inclinatione inuenitur.
ut unusquisque deprimat eum, qui contrari
insurgit. Manifestum est autem, quod quacun
cōtinetur sub aliquo ordine, sunt quo dammodo
unum in ordine ad principii ordinis. vnde qu
quid cōtra ordinem aliquem insurgit, conficit
est ut ab eo ordine & principe ordinis deprimatur.
Cum autem peccatum sit actus inordinatus, ma
festum est, q quicumque peccat, contra alique
dinem agit: & ideo ab ipso ordine consequetur
q deprimatur, que quidem depresso pena est
de s. m. tres ordines, quibus subditur humana
luntas, triplici pena potest homo puniri. Prime
dem enim subditur humana natura ordini
priar rationis. Secundò, ordini exterioris homin
gubernantis uel spiritualiter, uel temporaliter,
litice, seu œconomicæ. Tertio, subditur humana
ordini diuini regiminis. Quilibet autem horu
ordinum per peccatum peruertitur, dum ille
peccat, agit & contra rationem, & contra legē
manam, & contra legem diuinam. vnde triplice
penam incurrit, unam quidem à seipso, quæ
conscientiæ reuorsus, aliam uero ab hominibus
tiam vero à Deo.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod pena con
sequitur peccatum, in quantum malum est
ne suæ inordinationis: vnde sicut malum est
accidens in actu peccantis præter intentionem
suis, ita & reatus pene.

AD SECYNDVM dicendum, q pena quidem
ita esse potest & à Deo, & ab homine infligenda
ipsa pena non est effectus peccati directe, sed
dispositiue. Sed peccatum facit hominē esse
pena, quod est malum. dicit enim Dion. 4. c. 1.
diuin. no. * quod puniri non est malum, scilicet
pena dignum. vnde reatus pene directe per
tur effectus peccati.

AD TERTIVM dicendum, q pena illa inordinata
animi debetur peccato ex hoc, q ordinem
peruertit: sit autem reus alterius pene per hoc
peruertit ordinem legis diuinæ, uel humane.

a. dist. 30. q.
1. ar. 2. cor.
& dist. 32.
q. 1. ar. 1. cor.
& dist. 42. q.
1. ar. 2. cor.
Et in expo.
lib. 1. c. 1. ad
3. & 4.